

WHITEPAPER

Ökad trygghet & integritet med fjärrtillsyn för samhällets äldre

Förord

Coronapandemin har onekligen satt världen i gungning. Livet har tagit en annan riktning och mycket är inte längre som förr. Samhällets äldre har levt isolerade under ett års tid, vilket har medfört att tillsynen från hemtjänsten har försvårats, i och med att det måste ske på ett smittsäkert vis. Ett sätt att komma runt problemet är att nyttja den digitala teknikens möjligheter och att använda fjärrtillsyn. Passande nog till delades landets kommuner under 2021, 200 miljoner för att utveckla digitaliseringen inom äldreomsorgen (Socialdepartementet 2020). Utvecklingen väcker spännande frågor och utmaningar.

Hur kan exempelvis fjärrtillsyn vidareutvecklas inom äldreomsorgen? Och ske på ett kostnadseffektivt sätt som bidrar till att resurserna omfördelas på ett mer effektivt sätt?

I detta whitepaper ger Careium inblick i den senaste forskningen inom området. Likväl presenteras den livscykelanalys som jämför Careiums digitala tillsynssätt med traditionell tillsyn med fysiska besök. Analysen visar att de miljömässiga vinsterna är omfattande med fjärrtillsyn, och att resursutnyttjandet inom hemtjänsten kan förbättras.

Vad är Careium Visit?

Careium Visit är ett system för fjärrtillsyn som är mer miljövänligt och mindre påträngande än fysiska hembesök. Den har en mycket tillförlitlig hårdvara, mjukvara och tillsynstjänst, tack vare detta säkerställs alltid användarens integritet. Careium Visit är därför ett säkert och tryggt sätt för kommuner att effektivt och ansvarsfullt utföra tillsyner. Alternativet till kamera-systemet är tillsyn av hemtjänstpersonal. I många fall görs då besök nattetid utan annan åtgärd än tillsyn.

- Mindre påträngande än hembesök
- Trygg och säker teknik
- Möjliggör omfördelning av resurser och tid
- Miljömässiga fördelar

Hur fungerar Careium Visit?

Careium Visit kameran är enkel att installera där den behövs. En larmoperatör startar vid avtalade tidpunkter kameran och kontrollerar att allt ser väl ut. När kameran inte används riktas den mot taket eller väggen. I likhet med den planering som görs för vanliga hembesök kommer användaren, närstående och tjänsteleverantören överens om vilka tider kameran ska vara aktiverad och när tillsyn får utföras. Endast behörig personal får utföra tillsynen, och en händelselogg förs över vem som har utfört tillsynen och vid vilken tidpunkt. Inga bilder eller filmer sparas.

1. Allt fler äldre vill ha trygghetskameror nattetid - istället för besök

I flera regioner och kommuner runt om i Sverige växer intresset för trygghetskameror. Mellan åren 2016-2018 ökade användningen av kameror för natttillsyn med 60% i Sveriges kommuner (Socialstyrelsen 2018).

Kerstin Olsson är en av alla dem som har digital natttillsyn och som tack vare det har fått mer ro om nätterna. Tidigare kände hon sig nöjd med att hemtjänsten tittade till henne, men att hon ofta inte kunde somna om efter att nattpatrullen varit på besök var ett stort problem.

–Jag känner mig väldigt lugn, behaglig och trygg när jag ska sova, i och med att jag vet att det finns någon som ser till mig, säger Kerstin (Region Gotland 2016).

Även användarna Evy Henriksson, Inge Samuelsson och Jeanne Sturmhoefel är nöjda med den digitala tillsynen som har resulterat i en ökad känsla av trygghet.

– Man vänjer sig vid kameran och jag känner mig inte iakttagen. Det är en fördel att inte behöva få nattliga besök. Jag känner mig trygg och är tacksam för det, säger Evy (Borås tidning 2021).

–Jag tycker det är jättebra och jag känner mig mycket trygg. Jag litar på att de använder kameran på rätt sätt. Innan kom personalen mitt i natten och väckte mig ofta. Nu får jag sova hela natten. De ser mig ändå och kan kontrollera att jag mår bra, säger Inge (Vara kommun 2017).

–Om det händer någonting registrerar kameran det, så det känns riktigt tryggt. Annars tänker jag inte så mycket på kameran. Jag märker den knappt, säger Jeanne (Karlstad kommun 2019).

Uppemot 5% av kommunernas budget kan omfördelas om 5% fler hemtjänsttagare använder digital natttillsyn (SKR 2021).

En undersökning visar att personer med behov av tillsyn på natten ofta blir oroliga vid fysiska besök och att det kan genererar vidare hjälpbehov och larm (Hjälpmiddelsinstitutet 2012). Att ta emot besök mitt i natten stör nattsömnen och ron. Det kan skapa oro och förvirring, framför allt hos de som lider av demens. Att nattsömnen försämras kan dessutom bidra till att livskvaliteten och rörligheten under dagen blir allt sämre (Socialstyrelsen 2018).

Ytterligare en studie visar samma riktning av nöjda användare. 95 procent av användarna som provat nattkamera väljer att fortsätta (SKR 2018). Det framkom även att användare och närstående tycker att trygghetskameror är mindre integritetskränkande än fysisk tillsyn. Därtill ansåg närstående att deras egen livskvalitet har förbättrats då ett stort orosmoment kring tillsynen av deras nära och kära har försvunnit när fjärrsystem installerats. Det har i sin tur bidragit till mer trygghetsskapande känslor även hos närstående (Socialstyrelsen 2018).

2. Tidsmässiga och miljömässiga vinster

Tillsynsbesök mitt i natten innebär många gånger långa biltransporter, för att ofta konstatera att personen som behöver tillsyn ligger och sover. Längst är transporterna i glesbygd. Biltransporterna resulterar i stora mängder utsläpp som skulle kunna begränsas. Det innebär också trafikhälsorisker för personalen att färdas långt mitt i natten, ibland är vägunderlaget och sikten inte i det bästa slaget (Socialstyrelsen 2018). Med digital tillsyn är det möjligt att komma runt dessa problem.

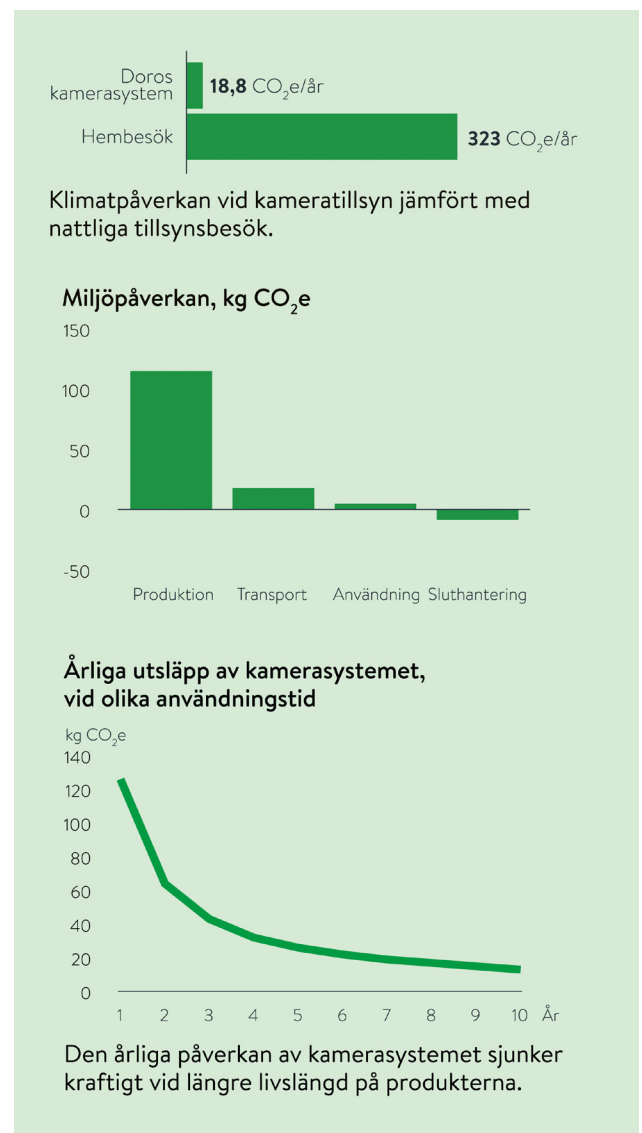
Livscykelanalysen som Careium genomfört tillsammans med Lunds Tekniska Högskola är unik och styrker detta. Den jämför traditionell tillsyn i fem kommuner med Careiums system för fjärrtillsyn (kamera, trygghetslarm, larmknapp, router). Syftet med analysen var att undersöka vad som har störst klimatpåverkan, samt att ge svar på frågan om det är fördelaktigt att ersätta traditionell fysiskt tillsyn med fjärrtillsyn. Negativ påverkan för fjärrtillsyn kartlades i produktion, transport, användning och återvinning. Beräkning på traditionell tillsyn baserades på Socialstyrelsens uppgifter om hur många besök som skulle kunna undvikas med hjälp av kameratillsyn. Endast besök på natten utan behov av annan åtgärd än tillsyn togs med i beräkningen.

Svaren pekar på tydliga miljömässiga vinster när fjärrtillsyn används. Måttet som används i analysen är CO₂e, även kallat för koldioxidekvivalenter, vilket är ett vanligt mått på den totala klimateffekten i livscykelanalyser.

Kalkyleringen visar att mer än 300 kg koldioxidekvivalenter i genomsnitt sparas per användare och år med fjärrtillsyn. Det motsvarar omkring en flygresor, tur och retur Sverige - Grekland. Av den totala miljöpåverkan för fjärrtillsyn kommer den allra största delen från produktionen. Det mest effektiva som kan göras för att minska miljöpåverkan är att produkterna har lång livslängd. Något som varit i fokus hos Careium under flera år.

Precis som diagrammet visar minskar den årliga miljöpåverkan drastiskt vid längre livslängd på produkterna. Careium Visit har en beräknad livslängd på sju år. Därtill är det en stor miljömässig fördel att kamerasystemen är återanvändningsbara.

Slutligen framkom det även att fjärrtillsyn sparar avsevärt många timmar, då tiden som går åt att färdas mellan tillsynsbesöken minskar. Det innebär att fjärrtillsyn kan skapa förutsättningar för en bättre arbetsmiljö och effektivitetsvinster. Om det krävs färre personalnattetid kan fler värdefulla omsorgsbesök och möten ske under dagen. Det skapar fördelar för såväl användare som personal.

”Man vänjer sig vid kameran och jag känner mig inte iakttagen. Det är en fördel att inte behöva få nattliga besök. Jag känner mig trygg och är tacksam för det”

Evy Henriksson
(Borås Tidning 2021)

3. Fallstudie: Uddevalla

Flera kommuner arbetar för att ta till vara på välfärdsteknikens möjligheter. Uddevalla är en av dem. Förra året utsågs kommunen till modellkommun för äldreomsorgens digitalisering av Sveriges Kommuner och Regioner. Careium tog del av Christer Franssons tankar och erfarenheter kring digital tillsyn, vilket kommunen vill implementera i större utsträckning. Som avdelningschef för socialtjänsten i Uddevalla jobbar han nära frågor av det slaget.

–Otrygghet och brist på självständighet är två av de största problemen för äldre. Som ett hjälpmedel finns välfärdsteknik. Fjärrtillsyn får användarna att känna sig mer trygga, då de slipper bli väckta mitt i natten och känna olust. Det är mindre integritetskränkande att använda en diskret kamera, än att någon kommer mitt i natten. Det kan också bidra till en känsla av ökad självständighet.

–Personalen tycker också det fungerar bra, främst för att de slipper göra onödiga besök. Istället kan de fokusera mer på omsorgsbesöken. Ett besök på dagen betyder ofta mer än ett på natten. Det handlar mycket om att omfördela resurserna och att utnyttja tiden på bästa sätt.

Den positiva responsen från såväl användare som personal har resulterat i en målbild att minska personalen på natten med 25 procent. Det kan på sikt spara miljoner, menar han. Pengar som kan omfördelas och användas mer effektivt och investeras i andra digitala hjälpmedel för äldre.

Idag (april 2021) är det totalt 60 stycken i kommunen som har tillsynsbesök på natten, 21 av dessa har fjärrtillsyn. Målet framöver är att alla som vill ska ha fjärrtillsyn.

–Vår vision är att använda digital teknik i så stor utsträckning som möjligt. Vi vill verkligen att det som fungerar bra också ska införas brett och mer långsiktigt. Andra kommuner som använder fjärrtillsyn tycker det fungerar suveränt.

–I framtiden kan förhoppningsvis annan hälsodata inhämtas via sensorerna, i ett mer förebyggande perspektiv. Vi behöver inte en bild, utan snarare information om att personen befinner sig i sin säng och mår bra. Utvecklingspotentialen med välfärdsteknik är mycket stor.

”Fjärrtillsyn får användarna att känna sig mer trygga. De slipper bli väckta mitt i natten och känna olust”

Christer Fransson

Uddevalla digitaliserar för smartare äldreomsorg

Uddevalla är utvald av Sveriges Kommuner och Regioner som modellkommun för digitalisering under 2020-2022. Kommunen har kommit långt i att implementera välfärdsteknik i äldreomsorgen. I projektet ingår att testa nya digitala lösningar och stötta andra kommuner med kunskap om digitala tjänster och välfärdsteknik.

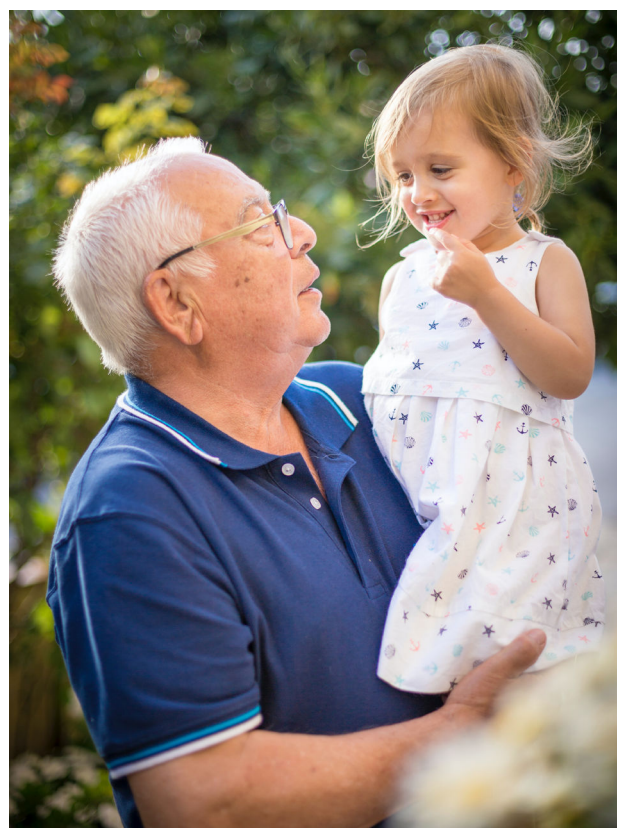
4. Stort framtida behov av välfärdsteknik i äldreomsorgen

Antalet invånare över 80 år kommer att öka med över 50 procent mellan 2019 och 2030 (Boverket 2020). En växande äldre befolkning ställer höga krav på hur hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen ska kunna möta det ökade vårdbehovet. En av de största utmaningarna framtidens vård står inför är att finna tillräckligt med personal. En kartläggning visar att det är personalbrist inom äldreomsorgen i 17 av 20 kommuner i Kalmar och Kronobergs län (SVT Nyheter Småland 2021). I mötet med dessa utmaningar framförs införandet av digitala trygghetstjänster som en del av facit. Ny teknik kan bidra till att mycket tid sparas och arbetet förenklas. Det handlar till stor del att ställa om och att utveckla nya arbetssätt och rutiner (Uddevalla Kommun 2021).

Välfärdstekniken kan aldrig helt ersätta våra mänskliga relationer och det dagliga utbytet, men det kan förenkla och skapa utrymme för mer livskvalitet och fler möten. Med hjälp av fjärrtillsyn kan resurserna inom äldreomsorgen och hemtjänsten omfördelas. Flera studier bekräftar hur stöd av välfärdsteknik möjliggör för individer att bo kvar längre hemma och att det samtidigt ökar känsla av självständighet. Det i sin tur skapar ett starkt välmående bland äldre och hos deras nära och kära (Vårdanalys 2020).

Vägen framåt leder därför mot att informera mer om användningen av digital tillsyn samt att skapa en trygghet kring den nya tekniken bland personalen, användarna och närstående. Många äldre är inledningsvis skeptiska till tillsynskameror men inser snabbt fördelarna, som att slippa besök mitt i natten, att alltid känna sig trygg och att få en god natts sömn (Socialstyrelsen 2018). Det skapar ökad trygghet, integritet och en mer meningsfull vardag för samhällets seniorer.

Med välfärdsteknikens hjälp kan vi göra mer för varandra, med varandra.

Referenser

Boverket. *Allt fler 80 + i befolkningen*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Hjälpmedelsinstitutet. *Nattefrid? Om tillsyn på natten för äldre personer med hemtjänst*. 2012. ([Elektronisk resurs](#))

Karlstad Kommun. *Tillsyn på natten med trygghetskamera*. 2019. ([Elektronisk resurs](#))

Myndigheten för vård-och omsorgsanalyser. *Innovation efter funktion: Välfärdsteknikens effekter ur fyra perspektiv*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Region Gotland. *Digital natttillsyn*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Socialdepartementet. *200 miljoner kronor för ökad digitalisering inom äldreomsorgen*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Socialstyrelsen. *Välfärdsteknik: En studie av användningen av trygghetskameror och gps-larm i 12 kommuner*. 2018. ([Elektronisk resurs](#))

Sveriges Kommuner och Regioner. *Nattkameran som ger ökad trygghet*. 2019. ([Elektronisk resurs](#))

Uddevalla Kommun. *Handlingsplan för ökad välfärdsteknik inom äldreomsorgen i Uddevalla 2020-2022*. ([Elektronisk resurs](#))

Ubaidi-Karlsson, Hamed. "Personalbrist i äldreomsorgen i 17 av 20 kommuner", SVT Nyheter Småland (15/1-2021) ([Elektronisk resurs](#))

Vara Kommun. *Nattlig tillsyn via kamera*. 2017. ([Elektronisk resurs](#))

Ölund, Jennie. *Fler äldre vill ha trygghetstkameror nattetid – istället för besök*. Borås Tidning (2/3-2021) ([Elektronisk resurs](#))